

Атріум Національного музею Тараса Шевченка

Виставка картин Петра Бевзи «До світла»

Олеся Пономаренко
канд. філол. наук,
ст. наук. співроб.
Національного музею
Тараса Шевченка,
м. Київ

Взимку 2019 року у просторому білому атріумі Національного музею Тараса Шевченка (НМТШ) під високим скляним дахом експонувалася виставка абстрактного живопису **Петра Бевзи** «До світла».

Передусім вражає вишуканість форми, вміння художника організувати її в просторі, влітаючи і вкраплюючи у світле, ясне тло фрагменти яскравих кольорів. Олійними фарбами на полотні написані картини м'яких, теплих тонів; акриловими фарбами – експресійно кричущі картини, які виражають внутрішній стан, стривоженість, емоційну збуреність людини. У виставі сьогоднішнього повсякденного буття рябить костюм Арлекіна («Простір 2. Перфоманс», 2018 р.), простір захмареного неба; людська рука, уподібнена до зап'ястя Творця, що тягнеться знизу вгору до Земної кулі («Простір 5. Я знаю все»).

Картини П. Бевзи допомагають відсторонитися від однозначності, повсякденності і сприймати довкілля багатозначно, виходити через мистецтво у багатовимірність буття. Просто - таки сяє своїми сліпучо-яскравими синьо-жовтими барвами «Простір 3. Дзеркальність». Хтось мріє справдити своє призначення в рідному краю. А в тих образах, що постають в уяві глядача картини, для когось виявляється контраст до світлих барв, мажор змінюється на мінорний лад і звучать поетичні рядки **В. Стуса**:

П. Бевза. Палімпсест, 2018 р.

Сто дзеркал спрямовано на мене,
в самоту мою і німоту.
Справді – тут? Ти справді – тут? Напевне,
ти таки не тут. Таки не тут.
Де ж ти є? А де ж ти є? А де ж ти?
Урвище? Залом? А чи зигзаг?
Ось він, довгожданий дощ. Як з решета.
Заливає душу, всю в сльозах.
Сто твоїх конань. Твоїх народжень.
Страх як тяжко висохлим очам.
Хто еси? Живий чи мрець? Чи може,
і живий, і мрець? І сам на сам?

Золотаво-жовті барви як свідчення святості людської душі проступають на картині «Палімпсест» 2018 р. Це дивовижне полотно мовби перегукується зі стусівськими «Палімпсестами»:

Гойдається вечора зламана віть,
неначе розбратаний сам із собою.
Тепер, недоріко, подайся за водою
(а нишком послухай: чи всесвіт —
не спить?).
Усесвіт — не спить. Він ворушиться,
вовтузиться, тузаний хвацько під боки
мороками спогадів. Луняться кроки,
це, Господи, сяєво. Це — торжество:
надій, проминань, і наближень, і
навертань у своє, у забуте й дочасне.
Гойдається павіть, а сонце — не гасне
і грає в пожежах мосяжна сосна.

П. Бевза. Простір-6. Спогад, 2018 р.

Символічна сосна Стуса – це і Шевченкова Україна «в огні». А Господне сяйво, торжество – це перемога духу людського над смертю. Обом поетам судилося повстати за Україну у часи, коли «кінчилися стежі: / нам світ не належить — бовваном стоїть», коли «нема ні знаку — од прадавнього шляху» (В. Стус).

Палімпсести Київської Русі – це пам'ятки писемності, коли давні тексти рукописних книг проступають крізь нові, написані пізніше по затертих. Вчені досі сперечаються, глаголицю чи кирилицю винайшли апостоли *Кирило* і *Мефодій*, але більшість з них схиляється до думки, що глаголицю. А кирилицю винайшли їхні учні, адже з-під

кириличних слів проступають більш давні глаголичні літери. Василь Стус перетворив палімпсести на ключовий символ своєї поезії. З-під нашарувань облуди і фальшу радянської епохи та цинічного космополітизму проступає у його збірці «Палімпсести» більш давнє, справжнє, прибутанне тільки Україні рідне слово.

На картині «Світло» на ясно-жовтому тлі зображена жінка з відром води, котра підіймається вгору крутими сходами. У ювілейний 2014-й рік – 200-річчя від дня народження *Тараса Шевченка* – це живописне полотно експонувалося в НМТШ на виставці «Ми просто йшли...» як символ поетової долі, життєвої місії і тих небайдужих однодумців, котрі нею переймаються.

П. Бевза. Світло, 2014 р.

Колись філософ *Еразм Ротердамський* закликав: «До джерел! – *Ad fontes!*». Тобто закликав повернутися до джерел і до первісних текстів Біблії та до культури античності. Це стало гаслом доби гуманістів. *Петро Олександрович Бевза* закликає: «До світла!». Велику роль у його живописі відіграють мотиви духовного очищення, образи води, символізм священного Йордану (в українській транскрипції – Йордань-ріки, водички-йорданички).

Багаторічне спілкування з філософом *Сергієм Кримським* відчутно позначилося на образному мисленні Петра Бевзи, на його індивідуальній міфотворчості.

За визначенням С. Кримського, міфологія – це наділення цінністю як буття в цілому, так і окремих його аспектів. Погляньмо на картину П. Бевзи «Сад несходжених стежок». Вечір чи сутінки, мабуть, у лісі, а, може, серед скель, по яких стікають потоки у горобину ніч довкола могутнього дерева. Лінія обрису – біло-блакитне, з жовтими зблисками, сяйво. Духовне світіння? Сяйво Місяця? У стовбурі цього дерева вимальовується ніби полум'я розведеного внизу вогню, а вище – кінь з розвихреною гривною; вгорі, у кроні, – буцім козак і дівчина на коні, потім – товариші, троє людей, словом, кілька людських постатей: з'являються – і зникають, прибувають – і відбувають. По-різному групуються. Скільки їх саме? Залежить

П. Бевза. Сад несходжених стежок, 2018 р.

від того, хто як сприймає, як дивиться на картину, з якого ракурсу. Такий багаторівневий символізм властивий був українській філософській думці в добу бароко. Згадаймо з цього приводу «Сад Божественних пісень, що проросли із зерен істини» – поетичну збірку *Г. Сковороди*.

У багатьох прадавніх індо-арійських культурах розповідається про те, як постало буття з пітьми, з первісного мороку, завдяки спалаху творчого вогню. Вогник думки, іскринка живого почуття веде глядача звичастими образами «Саду несходжених стежок». І неоднакові образи, різні постаті ввижаються різним людям. Різними стежками іде глядач до образів картини, а мистецький твір приходить до співтворця, котрий його сприймає.

П. Бевза "До світла". Картина друга